

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Laymann, Paul

Dilingæ, 1666

Capitulvm XXXII. Cùm olim.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62559](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62559)

dem habere velit asserenti, ut hic docet Abb. n. 4. Secundo: Si dominus qui potestatem delegat, praesens sit, ut facile ex ipso quaeri possit, tum literae plerumque non exhibentur, ut hic notat Barbatia col. 4. Tertio: **2** Quod pars litigans ante litis contestationem opponere possit defectum iurisdictionis, seu delegationis; sed non postea, nisi cum onere probandi seu ostendendi defectum, ut hic notat Abb. n. 7. Barbatia col. 8. arg. c. inter Monasterium, 20. de re iudicata. Tamen si verò talem negatiuam ostendere difficile sit, tamen non dicitur impossibile, saltem ut indirectè probetur, v. g. delegantem eo tempore non fuisse in loco, ubi & quando delegatio facta narratur, sicut Imola hic notat n. 7.

Sed quid? Si exhibito mandato, Ordinarius, vel pars citata, nolit parere, insidiando iurisdictionem delegati praetextu falsitatis in rescripto apparentis, alteri sine defectus. Respond. Si delegatus intelligat oppositionem friuolam esse, aut malitiosè opponi, cogere potest ad parendum, ut ex Hostiensis docet hic Abb. n. 5. Barbat. col. 5. Quia Iudex non tantum Ordinarius, sed etiam delegatus, exorto dubio, cognoscere potest, num sua sit iurisdictionis, ut ex communi docet D. Martha de iurisdic. p. 2. c. 4. ex l. 2. ff. Si quis in ius vocatus non ierit, iun. Gloss. Videtur tamen discrimen hoc esse inter Iudicem ordinarium, ac delegatum, quod ille iurisdictionem fundatam habeat, ideòque etiam in causa verè dubia ipsi parendum sit: cum in dubio inter Superiorem, ac subditam praesumptio sit pro Superiore, argument. c. quid culpatur, 4. causa 23. q. 1. At verò delegatus Iudex non habet fundatam iurisdictionem: ideòque nisi eam ostendat, ita ut rationabiliter dubitari non possit, non competit ei vis compellendi, ut ex Hostiensis hic annotauit Barbatia col. 5. & docet etiam Innocent. hic n. 3. Ad extremum notanda est doctrina Gl. hic ver. super mandato, quam explicant hic Barbatia col. 11. Abb. n. 6. Felinus n. 8. & in c. ult. de fide Instrumentorum. Tamen si in publico instrumento exhibeatur lata sententia à delegato Iudice, non tamen exinde ostendi, quod is habuerit ma-

datum ac iurisdictionem: quare cautus esse debet is, pro quo delegatus sententiam tulit, ut etiam mandatum, seu commissionem coram Iudice, praesente parte, à Notario registrari, ac transcribi curet. Nam alioquin si in actis publicis à Notario mentionem factam sit delegationis, aut mandati procuratorij transumpti, ea res probat quidem productionem mandati, sed non tenorem eius, ut singulariter Innocent. hic notauit n. 4. Ceterum, si constet, partem à Iudice delegato citatam, ac praesentem iudicio, ante litis contestationem nihil opposuisse, praesumptionem nasci pro iurisdictione eius, supra dixi, & tradunt DD. citati.

CAPITVLVM XXXII.

Cum olim.

PARAPHRASIS.

Abbas quidam & Conuentus eius conque-
rentes de Comite Altisiodorensi, quod in
eorum territorio stagnum, molendinum,
& domum extruxisset, impetrarunt à Pa-
pa causam hanc quibusdam iudicibus de-
legari. Coram his lite contestata, recep-
tis ab vtraque parte testibus, & testimo-
nijs eorum publicatis, Comes opposuit
quod Iudices de damnis in memoribus &
alijs rebus illatis, testimonia recipere,
aut cognoscere non debeant, cum in rescri-
pto commissionis Apostolicæ nulla de do-
mini mentione facta sit. Sed Iudices de ex-
ceptione hac cognoscentes, interlocuti
sunt, etiam de damnis cognoscere ad ipsos
pertinere: Quo audito Comes à sententia
ista ad Sedem Apostolicam appellauit:
Iudices reiecta appellatione tanquam non
legitima, Comitem denuo ad iudiciu ci-
tarunt; sed cum is neque per se, neque per
alium compareret, ipsum excommunicarunt.
Hoc processu ad Papam Innoc. III.
delato, respondet is: Cum ad Iudices non
spectaret cognitio de damnis illatis, eò
quod de his in rescripto mentio facta non
fuerit, neque Iudices iurisdictionem suam eo

EXTEN-

extendere seu prorogare potuerint; quem admodum nec Procurator ad alia, quam quæ in procuratorio mandato expressa sunt, constitutus esse censetur; ideo rectè egit Comes, quòd statim ac publicatis attestationibus intellexit testes super damnis illatis examinatos deposuisse, còtraderit: Iudices autem perperam interlocuti fuerunt; consequenter appellatio Comitum contra interlocutoriam legitime interposita, sententia autem excommunicationis nullius roboris censeretur.

SUMMARIUM.

1. Qui violant immunitatem ecclesiasticam, etiam coram ecclesiastico Iudice conveniri possunt.
 2. Non tantum edificans in alieno solo, sed etiam preparatoria faciens, v. g. locum adaptando, nemora succidendo & c. obnoxius est noui operis denunciationi.
 3. Rescriptum delegationis est strictæ interpretationis, unde non est extendendum de causa expressa ad non expressam, si ea connexa non sit, sed separabilis.
 4. Iudex delegatus ex partium consensu iurisdictionem prorogare potest, si prorogatio sit dubia, & Iudice pro sua iurisdictione indicante, partes appellando non contradicant.
- Si autem manifesta sit prorogatio quoad substantialia, ea fieri non potest; secus est, si tantum sit prorogatio quoad accidentalia; modo restrictionem factam esse constat principaliter in fauorem partium.*
5. Procurator ad lites mandatum sua procuratoris prorogare non potest, domino ignorante.
 6. Mandatum procuratoris ad lites & negotia strictæ interpretationis est.

NOTANDVM I. Qui violant iura & immunitatem Ecclesiasticam, vt Comes iste volens stagnum & molendinum in terra Ecclesiæ edificare, ij coram Ecclesia-

stico etiam Iudice conveniri possunt: quare talia crimina censentur mixti fori, si Reus laicus sit. Ita sumitur ex c. cum sit, 8. de foro compet. & docet hic Barbat. col. 3.

NOTANDVM II. Non tantum si quis re ipsa in alieno solo ædificet, sed etiam si præparationem faciat, v. g. locum adaptando, nemora succidendo, materiam aduehendò, locus est noui operis denunciationi, de qua tit. 32. lib. 5. decret. Vel interdicto *Vti possidetis*, vt à violentia desistatur, sicuti Innoc. hic docet princ. & Barbat. col. 4.

NOTANDVM III. Rescriptum delegationis est strictæ interpretationis: quare extendendum non est de causa expressa ad non expressam, si ea connexa non sit, sed separabilis. Sicuti in casu proposito: Mandatum cognoscendi, vtrum Comes ius ædificandi habeat, & cognoscendi de damno illato diuersa, & separabilia sunt, cum diuersas actiones requirant.

Cæterum, si commissum sit alicui, vt iudicet de iure ædificare volentis, consequenter etiam prohibere & repellere potest ædificatorem, si ius non habere iudicatum fuit: quia id ad sententiæ executionem spectat, c. significasti, 7. hoc tit. Item si alicui commissum sit, vt de illata iniuria, damno, aut spoliatione iudicet, potest partem lædentem compellere ad restitutionem, aut satisfactionem: quia hæc connexa sunt, vt eadem actione peti soleant. Ita notat hic Innocent. n. 2. Joann. Andr. n. 8. Abb. n. 7. Cæterum si post lites contestationem Comes ædificationis prosequendæ causa damnum in nemoribus dedisset, tunc causæ commissæ annexum fuisse, vt per sensum contrarium ex textu colligitur.

NOTANDVM IV. Iudex etiam delegatus, interloquendo pronuntiare potest, iurisdictionem sibi competere; adeò, vt si pars non appellet, sententia illius transeat in rem iudicatam. Qua de re Gl. fin. in Auth. habita, C. Ne filius pro patre, Barbat. hic col. 9. Imolan. 9.

Quòd verò ijdem Doctores, & Abb. n. 3. Felinus n. 3. hic disputant, vtrum Iudex delegatus ex partium consensu iurisdictionem

debet

nem prorogare possit, arbitror distinguendum: Vel enim prorogatio, seu extensio iurisdictionis ultra commissionis formam, manifesta est, vel dubia. Si dubia, & Iudex pro iurisdictione sua iudicet, nec partes appellando contradicant, tum fieri potest, ut iurisdictione prorogetur, sed per accidens propter ignoracionem, & rei iudicatæ auctoritatem. Sin autem manifesta prorogatio, tum vel est quoad substantialia, cuiusmodi est prorogatio de casu ad casum, aut de persona ad personam. Et hæc fieri non potest etiam de partium consensu, uti sumitur ex hoc c. & ex c. P. & G. 40 hoc tit. vbi id docet Abb. n. 12. Ratio est: Quia delegatus habet iurisdictionem non absolutam (nisi sit ad vniuersitatem causarum delegatus, ut dicam in cit. c. P. & G.) sed secundum quid, seu limitatam ad causas & personas; quæ limitatio exactè seruari debet. Vel est prorogatio, quoad accidentalia, videl. locum, tempus, quantitatem rei. Tum prorogatio fieri potest ex partium consensu, dummodò appareat, limitationem seu restrictionem in earundem partium fauorem principaliter factam esse. Et quidem de prorogatione temporis, intra quod iuxta formam rescripti causa expedienda esset, leges in c. de causis, 4. hoc tit. De prorogatione loci in c. statutum, 11. §. cum verò, de rescript. in 6. vbi tamen expressus partium consensus requiritur. Quod speciale censerit debet; cum alioquin expressi, & taciti eadè vis sit, iuxta Gl. in c. 1. ver. opera, d. 43. Deinde necesse est, ut locus, ad quem iurisdictione transfertur, subiectus sit iurisdictioni delegantis, vel saltem ut Ordinarius illius loci contentus sit, sicuti monet Abb. in cit. c. P. & G. n. 14. Denique de prorogatione ad qualitatem constat ex l. de qua re, 74. §. 1. iun. Gl. ver. iustus, ff. de iudicijs.

Veruntamen Procurator ad lites neque mandatum suæ procuracionis prorogare potest domino ignorante; quippe cuius interest, nihil ultra commissionem suam agi, uti Imola hîc notat n. 10. Neque consentire potest Procurator, quamuis generale mandatum habeat, ut rescriptum, quod in domini sui fauorem ad locum, tempus, aut quan-

titatem restrictum est, prorogationem consequatur; nisi dominus sciat, ac tacite consentiat, vel nisi mandatum generale habeat cum libera, uti ex communi docet Felinus cit. c. P. & G. n. 11. Denique, ut supra monui, necesse est restrictionem iurisdictionis factam esse in fauorem partium: Sin autem in utilitatem mandantis, alteriusve personæ, vel ob fauorem publicum, tum mandati fines exactè seruari debent, neque ultra extendi possunt, uti hîc Abb. monet n. 9. ex c. cum dilecta, 22. de rescript. & c. venerabili, 37. hoc tit.

NOTANDUM V. Mandatum procuratoris ad lites strictè etiam interpretandum, neque extendendum est ad ea, quæ non expressa, vel expressis necessariò coherentia non sunt. Et eadem est ratio de procuratore ad negotia, sicuti hîc exemplificant Abb. & Felinus. Si Titius à Caio mandatum accepit pecunias debitas recipiendi, confessio procuratoris de pecunia numerata non præiudicat domino, quando ille non ad confitendum, sed ad recipiendum duntaxat mandatum accepit. Verum quidem est, quod confessio recepti debiti, v. g. ex causa mutui probet solutionem factam, c. si cautio, 14. de fide instrumentorum, sed non nisi eius respectu, qui confessus est, aut confessionem fieri mandauit.

Deinde: Si quis constitutus sit ad vendendum rem certam, pretio certo ipsi constituto, non potest fidem habere de pretij solutione; nisi sit consuetudo mandantis, ut temporibus fidem habeat de solutione ad aliquod tempus differenda; vel si mandatarius prudenter rem domini agat, ut si is præsens esset, facile consensum daret. Quæ de re Mol. tom. 2. disp. 552. Vide quæ dixi lib. 3. The moral. tr. 4. c. 27. n. 6.

CAPITVLVM XXXIII.

Cum olim.

PARAPHRASIS.

Cum Sebastianus & Benedictus dignitatum suarum permutatione instituere vellent, contra-